
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Sola Busto, Júlia; Vilaplana, Enric, dir. La coeducació : premissa per a la igualtat d'oportunitats. 2013. 18 pag. (1140 Grau en Educació Primària)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/112277>

under the terms of the license

**LA COEDUCACIÓ: Premissa per a
la igualtat d'oportunitats**

Treball de final de grau

Alumna: Júlia Sola i Busto
4t curs Grau Educació Primària
Universitat Autònoma de Barcelona
Tutor: Enric Vilaplana

LA COEDUCACIÓ: PREMISSA PER A LA IGUALTAT D'OPORTUNITATS

Júlia Sola i Busto

Universitat Autònoma de Barcelona

La concepció i el tractament de la **coeducació** en l'àmbit educatiu ha passat per importants processos de transformació ja que va estretament lligat al **rol social** que se li atorga a la dona en cada moment històric, així com a l'**estratificació de classes socials**. Aquest article ofereix una visió global contrastant importants referents pedagògics en relació al **context social i històric** des del segle XVIII fins l'actualitat. Mitjançant la indagació d'informació a través de fonts primàries (llibres, revistes i articles, principalment) es presenta una selecció crítica de la informació recollida que permet veure la progressió d'aquest concepte a Catalunya, però també amb algunes referències a nivell Estatal i Europeu.

Paraules clau: coeducació, rol social, estratificació de classes socials, context social i històric.

The conception and the treatment of the coeducation in the educational field have been in a transformation state constantly. Those points closely related to the women's social role for each historical stage, but also to the organisation of the social classes. The aim of this article is to offer a holistic approach based on the contrast between important pedagogical referents and the social and historical context since XVIII century until today. Taking primary sources (books, articles and journals) as the main way for obtaining the information, a critical selection of information is offered. Moreover, it is also possible to see the evolution of the concept in Catalonia, but also making some references to the State-wide and to Europe.

Key words: Coeducation, social role, stratification of social classes, social and historical context.

INTRODUCCIÓ

Els diferents corrents pedagògics han estat estretament lligats a la concepció de l'home de cada societat diferent i la voluntat de desenvolupar les capacitats i possibilitats humanes en el seu sentit més ampli (Mata & Udina, 1981). En aquest sentit, ni l'educació més tècnica, formal i individualista pot desviar-se de la consciència social donat que "la societat és una unió orgànica d'individus". (Dewey, 1985, p. 5)

Prenent com a referent la innovadora concepció de Dewey al segle XIX en què l'escola era entesa com una institució social on els nens i nenes aprenien a fer ús de les seves potencialitats i capacitats per afrontar els reptes socials, s'entén que l'objectiu de les

institucions educatives no fos preparar per a la vida adulta, sinó **fer de l'educació un procés vital**.

Amb tot, l'escola que venia del segle XIX no es caracteritzava per ser socialment compromesa i transmetre valors afins a la transformació social. Pel contrari, en termes generals, eren institucions amb metodologies força rígides i uniformadores.

No va ser, doncs, fins al segle XX que un conjunt de pedagogs amb una forta consciència i voluntat transformadora, van començar a plantejar una sèrie d'idees i propostes pedagògiques que tenien com a objectiu **canviar el món de l'educació**. (Imbernon, 2010)

Si parlem de l'educació lligada als moviments i les lluites socials, és imprescindible citar Ferrer i Guàrdia com a gran impulsor de l'Escola Moderna, caracteritzada per un model escolar que tenia per objectiu la **transformació de la societat** i no l'acomodació dels educands en un tipus de societat. (Ferrer i Guàrdia, 1990). La teoria de Ferrer i Guàrdia, així com la **proposta racionalista** en termes més generals, consideren la ment infantil com una "tabula rasa" i és per això que l'acció educativa ho pot tot. Així, l'objectiu fonamental de l'escola llibertària, d'acord amb els seus referents més recents com ara Ferrer i Guàrdia, Freinet, A.S. Neil,.. l'objectiu de l'escola ha de ser **garantir la llibertat** i satisfer les necessitats de l'educand com a premissa perquè pugui assolir la felicitat. El caràcter utòpic d'aquest corrent educatiu ha estat qüestionat no només per la seva condició idealista, sinó també per la seva voluntat d'agitació sociocultural permanent¹. Tanmateix, la voluntat de crear homes i dones lliures que puguin aconseguir els seus objectius individuals i l'afany d'aconseguir els objectius socials de solidaritat i comunisme poden trobar-se immersos en una realitat contradictòria en posar-se a la pràctica. En resposta a aquesta paradoxa, els plantejaments de Ferrer i Guàrdia, partien de la bondat de l'infant i la convicció que "un individu feliç i honrat és inseparable de la creació d'una societat solidària" (Farré i Guàrdia, 1990, pág. 53)

Els plantejaments del segle XX fan un replantejament anti-androcentrista i parlen de la necessitat de defensar i revalorar la dona en nom d'allò que es consideren les dues riqueses d'un poble: el treball i la raça. (González-Agápito, 1992)

¹ Les anomenades escoles racionalistes estaven arrelades a la lluita de masses lligada a una utopia una social comunista i llibertària (Farré i Guàrdia, 1990)

En aquest sentit, l'Escola Moderna de Francesc Ferrer i Guàrdia (1901) està basada, entre d'altres en un **model coeducatiu**, el qual es manté en els ideals de l'escola Nova i així queda recollit en els 30 punts de l'escola nova de Ferrière².

Les diferents concepcions del model coeducatiu han estat canviants i arrelades a les realitats socio-culturals. Les maneres d'entendre la igualtat d'oportunitats i dur-les a la pràctica tampoc ha estat quelcom estàtic. Els referents teòrics i els nous plantejament educatius ens serviran per fer una valoració crítica d'aquest concepte.

COEDUCACIÓ I SOCIETAT

L'educació, com a concepte lligat estretament a les necessitats de cada moment i realitat social, és canviant. La transformació sociohistòrica sorgida pels canvis produïts arran de la Revolució Francesa suposaren també canvis en el plantejament del rol social de l'educació. Condorcet³, intel·lectual i científic, és considerat un referent en el vincle entre l'il·lustració⁴ i la Revolució Francesa. El 1791, la creació del comitè d'instrucció pública, del qual hi formava part juntament amb altres pensadors, van encarregar-se de l'elaboració d'un Pla d'instrucció Pública que recollia postulats com: *"l'escola no s'ha de construir sobre la base de la realitat empírica en funció de la societat tal com és, sinó fonamentalment a partir de la llibertat"* (Condorcet, 1996, pág. XXXV). Aquest enfocament social en detriment del nacional, contemplava una **educació universal** i per tant, on tant homes i dones tenien dret a l'educació. Condorcet entenia la instrucció com a premissa per assolir la independència de criteri ja que considerava que un individu ignorant no arribarà mai a conèixer els drets de l'home i per tant, sempre estarà sotmès a aquells que estan en possessió de poder. (Condorcet, 1996, pág. XXXVIII).

La instrucció pública tenia per bandera l'ensenyament d'allò necessari per tal que els éssers humans poguessin gaudir dels seus drets alhora que acomplien els seus deures. Així doncs, en una instrucció basada en l'exposició de veritats no tindria sentit separar la instrucció per raó de sexe. Aquest postulat aplicat en l'àmbit domèstic es tradueix

² Vegeu annex 1

³ França, 1743-1794

⁴ Corrent filosòfic, polític i social que apareix a França, Regne Unit i Alemanya Durant el S.XVIII i es feu extensiu a altres parts d'occident.

en " *la igualtat és l'element bàsic de la felicitat, la pau i les virtuts*" (Condorcet, 1996, pág. 36) , és per això que l'exclusió de les dones en el món de l'educació suposaria la creació d'una desigualtat considerable no només entre el pare i la mare, sinó també en la resta de relacions familiars. D'aquí també sorgeix un estret lligam amb les aportacions de Rosseau⁵, qui considerava que les transformacions socials que estaven tenint lloc durant els segles XVIII i XIX estaven configurant homes i dones lliures, capaços de decidir el seu destí abandonant així rols submisos. Per consegüent, l'educació havia d'establir les característiques per a una societat integrada amb individus d'aquestes característiques.

L'ideal pedagògic de Rosseau deia que tot allò que s'originava de la natura era perfecte, però es degenerava amb el contacte amb la societat. En aquest sentit, defensava que fins els dotze anys d'edat és una etapa de la vida en què els nens perceben moltes coses i per tant, és convenient exercitar-los molt. Pestalozzi⁶ també dóna importància a aquesta etapa com a un primer procés d'aprenentatge i creixement molt significatiu. Malgrat certes discrepàncies, Pestalozzi fou el seguidor i qui va donar continuïtat a les teories de Rousseau, ampliant-les i desenvolupant, a partir d'elles, els seus pensaments i dur-los a la pràctica.

L'any 1814 el comitè d'instrucció pública de les corts de Cádiz emet el projecte de "Decret sobre l'ensenyança pública" que, tot i que no va arribar a ser aplicat degut a un cop d'estat que va acabar amb l'era liberal, és interessant d'analitzar ja que **és la primera vegada que a l'Estat Espanyol un text legislatiu té en compte l'educació de les dones** com a membres integrants de la societat. (Marín). Contempla que les dones, com a treballadores domèstiques que principalment eren, jugaven un paper fonamental en la formació dels primers hàbits dels nens i nenes i calia que necessàriament rebessin una determinada formació. Així doncs, per primera vegada, l'educació estava a l'abast de les dones de les classes més baixes. Un dels motius era que al llarg del segle XIX i ben entrat XX , les dones havien estat considerades inferiors físicament degut a causes fisiològiques (menstruació, embarassos,..), fets que les situava en un estat de suposada malaltia constant ja que es considerava que aquests fets anaven acompanyats de trastorns de les facultats mentals i morals de les dones

⁵ Suïssa 1712- França 1778

⁶ 1746-1827

(Ortiz,1993). Aquesta concepció canvia gràcies als canvis socials que portava implícits el desenvolupament industrial i la transformació de papers socials. L'accés de les dones a l'educació es va utilitzar com a canal per a transmetre a les dones el seu paper en aquella nova societat, que estava estretament lligat a les tasques domèstiques.

La Llei Moyano (1857), de caràcter liberal i inspiració il·lustrada, decretada pel ministre liberal Claudio Moyano, recollia per primera vegada l'obligatorietat de crear escoles per a nenes dels 6 als 9 anys, però no garantia l'accés als estudis superiors.

Amb tot, l'ensenyament no era mixt i els **models educatius eren diferents**. Als nens se'ls educava per exercir un ofici i a les nenes, se les educava en base a la doctrina cristiana i activitats de costura. Tot i que la Llei Moyano no explicitava la necessitat que les dones tinguessin accés als estudis superiors, sí que **contemplava la seva capacitat per a exercir de docents**. És per això que aquest document legal recomana la creació d'escoles normals per a mestres dones, que divergien força de les escoles normals per a homes docents. Algunes de les diferències més notables eren que mentre les escoles Normals per a homes eren obligatòries, les de dones eren tan sols recomanades. Pel que fa el sou, el de les dones mestres era tres vegades menys que el dels homes docents(Marín).

Amb els anys, les diferències curriculars de les escoles normals per a homes o per a dones es van anar equiparant. A principis del segle XX les mestres comencen a reivindicar la igualtat salarial (que no s'aconsegueix fins **l'any 1930**) i la dignificació de l'ensenyament de les nenes. No obstant això, l'ensenyament públic de les nenes continuà centrat en l'aprenentatge de tasques domèstiques i altres habilitats que es consideraven necessàries per al correcte desenvolupament del rol social assignat a les dones.

Aquesta llei va estar vigent des del 1857 fins la segona república espanyola. És doncs, a dia d'avui, la llei d'educació més duradora de la història. (Marín).

DE L'ESCOLA SEGREGADORA A L'ESCOLA COEDUCATIVA

Durant els primers quaranta anys del segle XX, l'estratificació social a Catalunya era molt significativa, tant en el medi urbà com en el rural. Aquesta realitat, sumada a la necessitat de crear un projecte educatiu renovador allunyat dels principis de l'escola tradicional, foren els detonants que van impulsar a Ferrer i Guàrdia iniciar una

proposta educativa revolucionària que posava com a centre de l'acció educativa el **pensament racional** com a instrument fonamental per la lluita contra la ignorància i les desigualtats i injustícies d'una organització social a la qual Ferrer anomena irracional. (Palacios, 1979,p.348)

El model d'**Escola Moderna**, creada per Ferrer i Guàrdia i d'ideologia llibertària, contempla una **educació integral** en la que el treball intel·lectual té el mateix pes que el treball manual i on tothom hi té cabuda, independentment de la seva classe social. A més a més, aquest model educatiu té per objectiu que els nens i nenes arribin a ser "persones instruïdes, verídiques, justes i lliures de tot prejudici" (Palacios, 1979,p.163) Ferrer i Guàrdia defensa la importància de la coeducació de gènere i és per això que, vist l'èxit que aquesta praxis té en països veïns, les escoles Modernes eduquen nens i nenes junts a partir dels 5 anys, edat en què entren a l'escola. Justifica aquesta pràctica amb l'afirmació que partint de la premissa que homes i dones són iguals, no té sentit separar-los en l'àmbit educatiu ni ofertar uns ensenyaments diferents. Més enllà d'aquesta afirmació un tant reduccionista, hi ha una idea més ferma de fons i és que si bé es vol que la dona passi a ser companya de l'home i no estigui en una categoria inferior, cal necessàriament equiparar els coneixements, la preparació i oferir una educació integral per ambdós sexes. Aquesta idea s'encaixa amb convenciment de Ferrer i Guàrdia de construir una nova societat amb la igualtat i la llibertat dels individus com a bandera. És per això que considera que tan homes com dones han de cooperar per arribar-hi, sense discriminacions ni condicions d'inferioritat.

Amb tot, la necessitat de **garantir l'accés a les dones a una educació igualitària** a la dels homes, va més enllà de les justificacions de caire teòric. Si ens situem en un nivell més pràctic, Ferrer justifica aquesta necessitat amb el fet que les mares són el que considera "les primeres pedagogues" dels infants quan són nadons, que és l'etapa de la vida en què el cervell humà és més dútil i propens a captar estímuls i aprenentatges. Doncs bé, si les dones no han rebut una formació integral o completa, els aprenentatges que transmeten als nens i nenes quan són petits no són més que allò que Ferrer anomena "Fàbules i errades" i que l'escola, a posteriori, haurà de corregir o suprimir. És per això que creu que l'educació integral de les dones garanteix que puguin transmetre als seus fills i filles la dignitat de la llibertat, la solidaritat social, el

no-acatament de les doctrines o la submissió a jerarquies il·legítimes, en detriment de la transmissió de supersticions tradicionals no fonamentades. (Palacios, 1979, p.168)

Arran dels alçaments militars el juliol de l'any 1936 que marcaren l' inici de la Guerra Civil Espanyola, les classes proletàries catalanes es van organitzar per tal de controlar i garantir, entre d'altres, la formació dels escolars de Catalunya. Doncs bé, és aquesta la raó per la qual es formà el CENU⁷ presidit per Joan Puig Elías⁸ i constituït per 4 representants de la CNT, 4 de la UGT i 4 tècnics procedents de l'Escola Normal. Els principis d'actuació del Comitè estaven inspirats en la pedagogia racionalista procedent de Ferrer i Guàrdia i la defensa de la igualtat de drets de totes les classes socials. El programa de puig Elías representa, en bona mesura, el moment d' esplendor de la pedagogia racionalista basada en la pedagogia de Ferrer i Guàrdia (Solà, 1980). L'educació Catalana era totalment a les seves mans. (Navarro Sandalinas, 1979, p. 181).

Durant els dos primers mesos de La Guerra, el CENU va anar elaborant el que s'anomenà el Pla General d'Ensenyament, on quedà plasmat el marc teòric en què es basava i la nova estructura educativa que la revoució havia d'implantar.

En primer lloc, es plantejava la necessitat d'**universalitzar l'educació**, és a dir, superar l'escola classista vigent fins el moment per passar a crear una escola per a tothom que garantís la homogenització dels ensenyaments impartits, tot garantint la llibertat de l'alumne per a desenvolupar les seves facultats, així com per a desenvolupar el seu propi camí.⁹

En segon lloc, recollia que el nivell econòmic no resultaria de cap manera un obstacle per a accedir a l'educació, de la mateixa manera que tampoc determinaria el tipus d'ensenyament rebut.

En tercer lloc, es buscava crear una uniformitat en l'ensenyament que garantís la continuïtat dels aprenentatges adquirits al llarg de cada etapa educativa. Per això, el sistema educatiu es basaria en el sistema de l'Escola Nova Unificada que garantís la coordinació entre tots els nivells. (Navarro Sandalinas, 1979, p. 188)

⁷ Comitè d'Escola Nova Unificada (després Consell d'Escola Nova Unificada)

⁸ 1895-1972

⁹ El Pla General de l'ensenyament es mantenia fidel a la pedagogia Anarquista

Pel que fa el rang d'edat comprès, l'escola començava a l'Escola Bressol (3 anys)i comprenia fins als estudis superiors (vegeu annex 2). Cada etapa o nivell educatiu tenia establerts uns objectius pensats per garantir l'òptim desenvolupament dels infants per tal de formar persones crítiques capaces de rebutjar els sentiments d'odi i predisposades a la fraternitat i l'amor entre homes i dones.

Totes aquestes mesures, recuperades del programa Ferreriana es podien englobar, entre d'altres, en el concepte de la **coeducació de classes socials**¹⁰. Tanmateix, aquesta idea era molt més viable l'any 1936, època de canvis importants en el model de societat, que no pas a principis de segle on a més a més d'haver-hi unes diferències socials molt importants, la mobilitat social era pràcticament nul·la (Solà, 1980, p. 197). Així doncs, durant la tercera dècada del segle XX, en el marc d'una Catalunya que, arran de les idees i propostes dutes a terme durant la República¹¹, orienta l'educació en un sentit popular. Per consegüent, la intel·ligència i el coneixement deixen de ser patrimoni exclusiu de les famílies benestants per passar a formar part, també, de les classes obreres.

L'Escola Nova està dotada de valors com la justícia social, la solidaritat, la llibertat o la cooperació i busca ser quelcom més que un mètode que cerca una aplicació més justa dels models educatius, sinó que també aspira a difondre la necessitat de la renovació de les consciències humanes per avançar cap a una societat més justa i igualitària. Tanmateix, els pensadors racionalistes no acabaren de desenvolupar "el com" d'aquest encaix entre la creació d'un individu honrat i feliç i la creació d'una societat solidària. (Ferrer i Guàrdia, 1990)

PLANTEJAMENTS COEDUCATIUS S. XXI

L'herència històrica més immediata, és a dir, el conjunt de canvis i transformacions transcorreguts al llarg del segle XX dins el marc de l'Estat Espanyol, suposen una justificació força acotada de la concepció i el tracte que rep actualment la coeducació a nivell social i més particularment, en l'àmbit educatiu.

¹⁰ La coeducació de classes socials respon al plantejament idealista dels anarcocomunismes.

¹¹ 1931-1936

A tall d'exemple, l'aprovació de la constitució espanyola l'any 1931, impulsada pel govern provisional presidit per Alcalá Zamora¹² i format per republicans de dretes i esquerres, socialistes i nacionalistes, va marcar l'inici del bienni reformista, caracteritzat per una sèrie de canvis encarats a la democratització i la modernització de la societat. Entre molts altres canvis, La Constitució reconeixia formalment, per primera vegada, **la igualtat entre homes i dones**, així com el drets polítics de les dones: el **sufragi universal femení**. (Ocaña, 2005). És important ressaltar que el govern de la segona república inclou **l'educació mixta a tots els graus de l'ensenyament**. (Catalunya, 2007).

Actualment, en el marc d'una societat democràtica amb el sufragi universal reconegut, el dret a l'educació igualitària entre nens i nenes no només és un fet, sinó que és una realitat legal, emparada per diverses lleis i organismes que vetllen pel seu compliment. Val a dir que no parlem d'un model mixt d'educació, sinó d'un model coeducatiu, que no només contempla l'educació conjunta dels dos sexes, sinó que pretén superar el sexisme i l'androcentrisme¹³ (Roset Fàbrega, Parés Heras, Lojo Suárez, & Cortada Andreu, 2009).

El conjunt de plans, lleis i programes impulsats per les administracions públiques busquen la promoció explícita de la igualtat entre dones i homes, així com l'erradicació de la violència de gènere (Roset Fàbrega, Parés Heras, Lojo Suárez, & Cortada Andreu, 2009.Pg 11).

En el marc Europeu, *el Pla de treball per la igualtat entre homes i dones(2006-2010)* recull sis àrees prioritàries d'actuació, entre elles" l'educació dels efectes i les emocions com a aspectes essencials per una convivència sense agressions". Aquesta llei compta amb l'actuació de les administracions educatives com a responsables de vetllar per a l'eliminació dels estereotips sexistes i discriminatoris del contingut dels materials educatius, així com de la **permanent formació del professorat** en matèria de coeducació i igualtat de gènere (Roset Fàbrega, Parés Heras, Lojo Suárez, & Cortada Andreu, 2009).

¹² Primer president de la segona república Espanyola (1931-1936)

¹³Enfocament unilateral basat únicament en la masculinitat tradicional

En referència a la llei d'educació vigent actualment, a nivell estatal, la LOE¹⁴ incorpora els principis i objectius de l'educació afectiva, així com la necessitat d'enfocar la praxis educativa de les escoles en **valors basats en la igualtat i la llibertat** que afavoreixin la igualtat entre homes i dones. Contempla també la obligatorietat de la no-discriminació per raons de sexe en els processos d'admissió de l'alumnat, així com la prestació d'un suport especial a totes aquelles escoles que desenvolupin projectes de coeducació (Roset Fàbrega, Parés Heras, Lojo Suárez, & Cortada Andreu, 2009).

Continuant en el marc legal, l'any 2007 la *Llei orgànica per la igualtat efectiva de dones i homes* determina que tots els centres educatius han de garantir la igualtat de tracte, evitant així comportaments que poguessin produir desigualtats entre nens i nenes.

Pel que fa l'àmbit més local, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya¹⁵ *"reconeix el dret de totes les dones al lliure desenvolupament de la seva personalitat i capacitat personal, a viure amb dignitat seguretat i autonomia, lliures d'explotació, maltractaments i tota mena de discriminació"*. (Roset Fàbrega, Parés Heras, Lojo Suárez, & Cortada Andreu, 2009. Pg 12). Aquestes, no només són mesures que resten recollides en un document, sinó que les polítiques públiques tenen l'obligació de garantir-les i fomentar-les.

En l'àmbit educatiu, el **currículum** és el document marc oficial on s'hi recullen el conjunt de competències, objectius i continguts que cal assolir en cada etapa educativa. Doncs bé, aquests **principis de no-discriminació i foment de la igualtat** entre homes i dones també hi estan recollits. No obstant, és interessant fer referència al **currículum ocult**, entès com el conjunt de opinions preconcebudes, creences, expectatives del professorat sobre el rendiment dels alumnes, l'ús dels espais i equipaments, imatges mentals i totes aquelles concepcions que porten a prendre decisions de manera implícita i que poden tendir a la **perpetuació de la inequitat**. La seva invisibilitat fa que sovint no es tinguin en compte o els centres no disposin dels instruments necessaris per donar-hi resposta. La Generalitat ha creat plans a mida per a les escoles que així ho requereixin.

¹⁴ "Ley orgánica de educación". Fou aprovada l'any 2006 impulsada pel PSOE, partit que governava aleshores.

¹⁵ Aprovat pel congrés dels diputats l'any 2006.

L'actual ministre d'educació de l'estat i membre del Partit Popular, José Ignacio Wert, ha presentat un avantprojecte de llei orgànica per la millora de la qualitat educativa en la qual el **principi coeducatiu dual** (de gènere i de classe social) proposat per Ferrer i Guàrdia es veu, en part, alterat. D'una banda, l'esborrany recull en un dels objectius el foment de la igualtat d'oportunitats entre homes i dones, tan a nivell d'accés a l'educació com a nivell professional, però d'altra banda es garanteix la subvenció estatal i vetlla per afavorir a tot aquell conjunt de centres que no es regeixen pel principi de coeducació i fins i tot, són escoles segregades on nens i nenes s'escolaritzen per separat *"En ningún caso, la elección de la educación diferenciada por sexos podrá implicar para las familias, alumnos y centros correspondientes un trato menos favorable ni una desventaja a la hora de suscribir conciertos con las Administraciones Educativas o en cualquier otro aspecto"* LOMCE. Apartat 3 article 84.

L'altre principi coeducatiu de què parlava Ferrer i Guàrdia fa referència a les **clASSES socials**. Actualment, l'accés a l'educació és un dret de qualsevol infant i aquesta, a l'Estat Espanyol, és obligatòria des dels 6 fins als 16 anys. Ara bé, seria fals i insuficient pensar que el procés d'escolarització és la única condició necessària per assolir el dret a l'educació. Durant les últimes dècades Catalunya ha experimentat un procés d'immigració molt fort. La distribució d'aquest alumnat nouvingut no ha estat igual en tot el territori, ni tampoc en els centres públics o privats.

Des de fa anys el sistema educatiu pateix una dualitat creixent. En aquells territoris on hi abunden les escoles privades i concertades, l'escola pública tendeix a acollir tot aquell alumnat provinent de sectors socioeconòmics més desfavorits (Benito & González, 2007). No només en aquestes condicions, sinó també val a dir que en l'actualitat es constata l'existència de centres educatius amb més d'un 50% de l'alumnat immigrant. En general l'alumnat nouvingut (80% dels alumnes d'origen estranger) es matricula al sector públic (Hugalde, 2007).

En el cas dels centres públics, existeix una distribució desigual de l'alumnat nouvingut en funció, sobretot, de la zona geogràfica on es troba el centre dins un nucli urbà o rural. Tanmateix, aquesta distribució desigual no respon a una sola causa, sinó que es veu influenciada per factors com el lloc de domicili dins un mateix municipi i la seva influència en les condicions d'accés escolar, les normatives que regulen els processos

de preinscripció i matriculació i el dret a la lliure elecció de centre a la disposició de places.

Moltes famílies partidàries de l'escola pública que per raons de puntuació no han pogut accedir al centre públic demanat i no estan disposades, per raons diverses, a escolaritzar el seu fill/a a un centre públic que no sigui el que desitjaven i el seu estatus socioeconòmic és prou elevat, opten per pre-inscriure's directament a una escola concertada. Aquest fenomen fa que, en determinades zones, la **segregació escolar** de l'alumnat sigui un fet cada vegada més preocupant ja que l'escola pública esdevé, en alguns casos, un guetto que acull tot aquell alumnat procedent de classes més baixes. Així, la coeducació de classes socials és del tot insatisfactòria.

Prenent el principi coeducatiu de classes socials com a ítica, cal **impulsar plans d'equitat**, és a dir, impulsar la generació d'unes condicions estructurals ajustades a les diverses necessitats educatives dels individus per tal de garantir la igualtat d'oportunitats dins el sistema educatiu, cal conèixer la **composició social dels diversos centres**, així com el perfil del seu alumnat. En segon lloc, fóra també important tenir en compte els criteris de distribució de l'alumnat per tal d'evitar l'efecte gueto, tant pel que fa les classes socials més afavorides com les que ho són menys, econòmicament parlant. (Benito & González, 2007)

L'avantprojecte de llei LOMCE no garanteix una xarxa educativa pública prou potent per donar resposta a les demandes socials, sinó que destina una bona part dels fons públics a concerts per a les escoles privades, sense afavorir especialment els centres públics: *"Las administraciones educativas podrán asignar mayores dotaciones de recursos a determinados centros públicos o privados concertados en razón de los proyectos que así lo requieran o en atención a las condiciones de especial necesidad de la población que escolarizan. Dicha asignación quedará condicionada a rendición de cuentas y justificación adecuada de utilización de dichos recursos"* LOMCE. Article 122.2 .

CONCLUSIONS

La naturalesa dinàmica, canviant i flexible que caracteritza el concepte d'educació és la raó per la qual el tractament de la coeducació en el món de l'ensenyament no ha estat mai igual al llarg de la història.

Els objectius de les institucions escolars s'han anat adaptant a les **demandes socials de cada moment social i històric**. Tant és així, que la necessitat d'escolaritzar les nenes, en un primer moment i fins ben entrat el segle XX, fou per garantir-los una millor preparació per a ser mares i esposes. Parlem doncs, d'un model escolar basat principalment en l'aprenentatge de les labors de costura i el treball domèstic ja que, lluny dels continguts acadèmics que s'estudiaven a les escoles de nens, es considerava que el paper social de les dones era diferent i inferior al dels homes.

Tot i que a finals del segle XIX els pensadors més liberals veien l'educació com un mecanisme de transformació social i, fins i tot, podien defensar un model d'escola pública i universal, **la segregació i jerarquització per raons de gènere** eren el que regia els centres escolars. Al llarg del segle XX, una sèrie de canvis socials com la transformació de la concepció del mercat de treball (fruit de la revolució industrial), la implantació del sufragi universal femení i motivacions de tipus econòmic, així com l'emparament legal (sobretot) a partir de la segona república, van facilitar la **creació de les primeres escoles mixtes**.

Així doncs, a tall de conclusió podem dir que les transformacions que ha anat experimentant el concepte de coeducació han estat gràcies a les **demandes i reivindicacions socials** dels sectors que en quedaven desfavorits per les mesures i plans implantats pels governs. En aquesta línia, l'avantprojecte de llei LOMCE suposa un retrocés total en termes coeducatius. La defensa i la subvenció amb diner públic de l'escola concertada i, en particular, de les escoles més segregadores a raó de gènere i classes socials, **és un atac a les lluites** que durant els últims dos segles han perseguit l'acompliment de la equitat de gènere i classes socials com a premissa bàsica per a l'assoliment d'una societat justa regida per la **igualtat d'oportunitats**.

BIBLIOGRAFIA

Avantprojecte de "ley organica para la mejora de la calidad educativa" versió2 03/12/2012

Benito, R., & González, I. (2007). *Processos de segregació escolar a Catalunya*. Barcelona: Editorial mediterrània.

Catalunya, G. d. (28 de setembre de 2007). *Història de la coeducació a Catalunya*. Recuperat el 21 de Maig de 2013, de <http://www.xtec.cat/~rarada/pages/cronos.htm>

Condorcet. (1996). *La instrucció pública*. Eumo.

Dewey, J. (1985). *Democràcia i escola*. Eumo.

Elías, J. P. *Educació i moviment llibertari a Catalunya*. Edicions 62.

Ferrer i Guàrdia, F. (1990). *L'escola Moderna*. Eumo.

González-Agápito, J. (1992). *L'escola Nova Catalana (1900-1939)*. Eumo.

Guàrdia, F. F. (s.f.). *fundació Ferrer i Guàrdia*. Obtenido de <http://www.ferrerguardia.org/escola-moderna-ferrer-guardia>

Hugalde, A. S. (2007). La segregació escolar dels immigrants a Catalunya. *Quaderns d'avaluació*, 55-76.

Imbernon, F. (2010). *Les invariants pedagògiques i la pedagogia de Freinet*. Barcelona: Graó.

Marín, N. J. (s.f.). *Educació en valors. Educant en la igualtat*. Obtingut de <http://www.educacionenvalores.org/spip.php?article2105>

Mata, M., & Udina, J. M. (1981). *Pensem en la nova educació*. Barcelona: Edicions 62.

Navarro Sandalinas, R. (1979). *L'educació a Catalunya durant La Generalitat 1931-1939*. Barcelona: Edicions 62.

Palacios, J. (1979). *La cuestión escolar. Críticas y alternativas*. Laia.

Solà, P. (1980). *Educació i moviment llibertari a Catalunya*. Edicions 62.

Ocaña, J. C. (2005). *el signo web de la historia del siglo XX*. Recuperat el 21 de Maig de 2013, de <http://www.historiasiglo20.org/HE/13a-1.htm>

Roset Fàbrega, M., Parés Heras, E., Lojo Suárez, M., & Cortada Andreu, E. (2009). *Gencat*. Recuperat el 21 de Maig de 2013, de <http://www20.gencat.cat/portal/site/icdones/menuitem.4b491b5fa301c8a439a72641b0c0e1a0/?vgnextoid=4f865925bef53210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=4f865925bef53210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default&contentid=82ab9c9a7b063210VgnVCM1000008d0c1e>

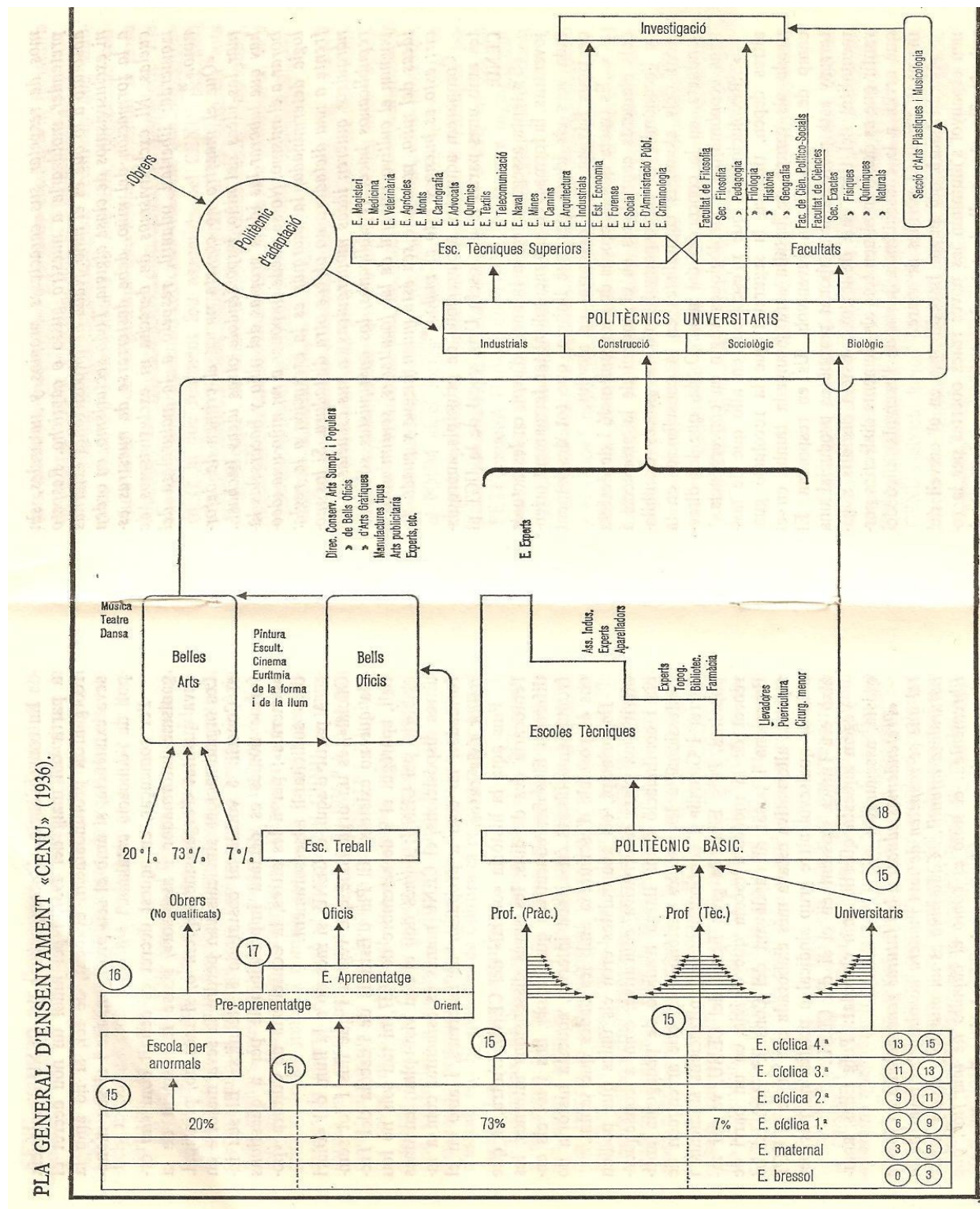
ANNEX 1. Els trenta punts de l'Escola Nova¹⁶

1. L'Escola Nova és un laboratori de pedagogia pràctica.
2. L'Escola Nova és un internat, perquè solament la influència total del medi dins del qual es mou i es desenvolupa l' infant permet fer una educació plenament eficaç. Això no significa que preconitzi el sistema d'internat com un ideal que cal aplicar sempre i a tot arreu: ben al contrari. La influència natural de la família, si és sana és preferible sempre al millor dels internats.
3. L'Escola Nova està situada a la natura, perquè aquesta constitueix el medi natural de l' infant. Però, per a la cultura intel·lectual i artística, és aconsellable tenir a prop una ciutat
4. L'Escola Nova agrupa els infants en cases separades i viu, cada grup de deu a quinze nens, sota la direcció moral i material d'un educador, amb el suport de la seva dona o una col·laboradora. Cal que no es privi els infants d'una influència femenina adulta ni de l'atmosfera familiar, que no poden proporcionar els internats- casernes.
5. La coeducació.
6. L'Escola Nova organitza treballs manuals per a tots els infants durant una hora i mitja, almenys, cada dia, en general.
7. Entre els treballs manuals, la fusteria ocupa el primer lloc. El conreu de la terra i la cria d'animals petits entren en la categoria de les activitats que tot infant estima i caldria que pogués dur-les a terme
8. Al costat dels treballs programats, es concedeix un lloc als treballs lliures, que desvetllen el gust dels nens i els desperten l'esperit d'invenció i el seu enginy.
9. La cultura del cos està assegurada per la gimnàstica natural, tant com pels jocs i els esports.
10. Els viatges, les excursions i els campaments tenen un paper important en l'Escola Nova.
11. En matèria d'educació intel·lectual, l'Escola Nova procura obrir l'esperit a una cultura general del raonament, més que una acumulació de coneixements memoritzats.
12. La cultura general es complementa amb una especialització, primer espontània, després sistematitzada, que desenvolupa els interessos i les facultats de l'adolescent en un sentit professional.
13. L'educació es basa en els fets i les experiències. L'adquisició dels coneixements surt d'observacions personals o, en els seu lloc, de les que els altres han recollit en llibres. La teoria segueix, en qualsevol cas, la pràctica; no la precedeix mai.
14. L'educació es fonamenta en l'activitat personal de l' infant.
15. L'educació es fonamenta, en general, en els interessos espontanis de l' infant. Les actualitats de l'escola o de l'ambient generen activitats ocasionals, que ocupen en lloc rellevant en l'Escola Nova.

¹⁶ Concretats per Adolphe Ferrière l'any 1915 i presentats el 1921 en la fundació de la *Ligue Internationale pour l'Éducation Nouvelle a Calais (France)*

16. El treball individual del nen.
17. El treball col·lectiu o en equip.
18. L'ensenyament pròpiament dit es limita al matí. A la tarda, es dediquen una o dues hores, segons l'edat, a l'estudi personal.
19. S'estudien poques matèries cada dia: una o dues solament. La diversitat neix de la manera de tractar-les, més que de les matèries tractades.
20. S'estudien poques matèries cada mes o cada trimestre.
21. L'educació moral, com la intel·lectual, no s'ha d'exercir de fora a dins, per l'autoritat imposada, sinó de dins a fora, per l'experiència i la pràctica gradual del sentit crític i la llibertat. Sobre la base d'aquest principi, algunes escoles noves han aplicat el sistema de la república escolar.
22. A manca d'un sistema democràtic integral, en la majoria d'escoles noves els infants elegeixen delegats, amb una responsabilitat definida.
23. Càrrecs socials de tot tipus poden proporcionar un auxili mutu efectiu. Aquests càrrecs al servei de la comunitat, es confien de manera successiva als petits ciutadans.
24. Les recompenses consisteixen a proporcionar als nens ocasions d'incrementar la seva creativitat. S'apliquen als treballs lliures i desenvolupen així l'esperit d'iniciativa.
25. Els càstigs estan en consonància amb la falta comesa. És a dir, tendeixen a posar els nens en condicions d'aconseguir, pels mitjans apropiats, la finalitat que es creu apropiada.
26. L'emulació té lloc, sobretot, per la comparació feta per l'infant entre el seu treball present i el seu treball passat, i no exclusivament per la comparació del seu treball amb el dels seus companys.
27. L'Escola Nova és un ambient de bellesa.
28. L'Escola Nova practica la música col·lectiva: cant o orquestra.
29. L'educació de la consciència moral es practica a moltes escoles noves amb narracions i lectures que provoquen en els infants reaccions espontànies, veritables judicis de valor que, a mesura que es van repetint i accentuant, acaben relacionant-se més estretament amb ells mateixos i els altres.
30. L'educació de la raó pràctica consisteix, en particular entre els adolescents, en reflexions i estudis sobre les lleis naturals del progrés espiritual, individual i social. La majoria de les escoles noves observen una actitud religiosa no confessional o interconfessional, però amb una gran tolerància respecte dels ideals diversos, per tal com encarnen un esforç, d'acord amb els desenvolupaments espirituals de la persona."

ANNEX 2

Pla general d'ensenyament CENU 1936 (Navarro Sandalinas, 1979, p.184-185)